

DOMOLJUB

IZDAJA VSAK ČETIRK. CENA MU JE
3 K NA LOTO. ZA NEMOLJO 4 K, ZA
AMERIKO IN DRUGA TUJA DRŽAVA 6 K.
— Poslamo na številke na prodajno
— po 10 vinarjev —

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvo
„Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva
ulica. Naročnina, reklamacije in in-
serati pa: Upravištvu „Domoljuba“.
— Ljubljana, Kopitarjeva ulica —

Stev. 42.

V Ljubljani, dne 18. oktobra 1917.

Leto XXX.

V spomin dr. Kreka.

Vsak narod se mora hvaležno spominjati mož, ki so mu dali vse, kar so imeli, vse moči duha in srca in vse telesne moči. Eden takih mož je bil nam Slovincem dr. Janez Evangelist Krek. Da je slovenski narod zadnjih 25 let tako napredoval, to je v veliki meri tudi sad njegovega dela in truda. Zlasti je pa zadržna misel, ta rešilna misel kmečkega stanu, tista, ki jo je šele on pri nas probudil, ki je zanjo prepotoval vse južne slovanske dežele, ki ji je daroval svoje najboljše moči. Le še ena misel mu je zadnja leta, ko je že čutil v srcu smrtno bol, z istim žarom razplamenila dušo, — to je jugoslovanska misel, misel združenja vseh južnih Slovanov v svobodni državi pod habsburškim žezlom. Že je gledal, kako je ta misel preletela zmagovito vse naše zemlje, kako je prevzela vse — tedaj se je zgrudil, moči so mu pošle in srce mu je nehalo biti.

Dr. Janez Evangelist Krek je zagledal luč sveta dne 24. grudna leta 1865. pri Sv. Gregorju na Dolenskem, kjer je bil njegov oče za učitelja. Leta 1888. je bil posvečen za mašnika. Zaradi posebnih talentov so ga poslali na Dunaj v visoke duhovske šole in odtam se je vrnil kot mlad doktor prav tisto leto, ko so obhajali Slovenci prvi katoliški shod. Pri tem shodu je že pomagal, obenem se je pa sam vnel od tistega svetega ognja, ki ga je podžgal po vsej slovenski zemlji prvi katoliški shod. Tega je letos ravno 25 let. Potem je bil nekaj mesecev v Ribnici, par let pa v Senklavžu v Ljubljani za kaplana, leta 1895. je pa postal profesor v semenišču.

V Ljubljani se je začelo njegovo pravo delo. Tiste dni so se pri nas gibali socialni

demokratje. Dr. Krek jim ni dal priti do sapa. Hodil je na njih shode in jih ugánjal v kozji rog, ustanovil je proti njim delavski list »Glasnik«, zbiral je delavce in delavke in budil v njih krščansko socialno misel. Ni pa dajal našim samo naukov, ampak jih je organiziral in jim bil v vseh stvareh s svetom in dejanjem v pomoč. Zraven se je zavzemal za študente, ki so bili prepuščeni sami sebi; vabil jih je k sebi, hodil z njimi na izlete, bral je z njimi, študiral, dajal jim od svojega bogatega znanja za šolo in življenje. Obenem je pisal za »Dom in Svet« socialne pomenke, pozneje za Družbo sv. Mohorja »Zgodbe sv. pisma«; če je bilo treba, zlagal pesmi, skladal igre za na oder in pisal tudi o učenih stvareh. Predvsem je pa pisal tudi za naša politična lista »Slovenca« in »Domoljuba«.

Da bi mogel delati za vse slovensko ljudstvo, za njegovo omiko in povzdigo, je ustanovil krščansko socialno zvezo kot neko središče izobraževalnega dela. Odtod je izšla misel izobraževalnih društev, ki so se potem snovala po vsej deželi. Tu se je zasnova misel ljudskih domov, tu tudi misel orlovske organizacije.

Kmalu je pa izprevidel, da tudi pri nas ne bo pravega napredka brez močne kmečke gospodarske organizacije. Vrgel je to misel med ljudstvo, hodil od shoda do shoda ter povsod s silno govorniško silo in neustrašenim pogumom napovedoval vojsko oderuškemu liberalizmu ter navduševal ljudi za združništvo. Ni se vsaka reč postrečila. Ljudje se še niso povsod dosti zavedali, da nastopa nov čas, ko bo moral kmet ali ubrati nova pota v gospodarstvu ali pa propasti. Vendar je zadržna misel vedno dalje prodirala. Ljudstvu so se jele odpirati oči. Sreča je bila, da je dobil dr. Krek še zvestega pomočnika, zvedenega v pravniških rečeh, dr. Šusteršiča. »Ta dva moža« — tako je dejal že leta 1905. dr. Lampe — »sta izpeljala gospodarsko organizacijo, kakršni danes ni para na av-

strijskem jugu in še daleč na okoli. Tudi Istra in Dalmacija se že gibljeta in ni daleč čas, ko bomo mogli reči, da je dr. Krekova zadržna misel ustvarila narodno-gospodarsko združeno Južno Slavijo v Avstriji.« S tem je bil položen temelj za nov gospodarski razvoj naših dežela, ki so bile, kakor je dejal zopet tako resnično dr. Lampe, v liberalni dobi popolnoma prezirane, samo izkoriščane, od nikogar spoštovane.

Ker se dandanes vsa ljudska vprašanja rešujejo tudi v zbornicah, zato ni čuda, da vidimo Kreka že zgodaj tudi v politiki. Že leta 1897. je prišel v državni zbor, l. 1901. pa v deželni zbor in je tu delal, kakor vsi vemo, vse do zadnjega neutrudno kot najzvestejši tovariš načelniku Slovenske Ljudske Stranke dr. Šusteršiču za pravice našega ljudstva. Šele zadnji čas so prišla v vrste naših mož neka nesporezumljenja, ki so motila lepo, zložno delo petindvajsetih let. A ljubezen do ljudstva mora premagati vse težave in ovire!

Tako je delal dr. Krek na vseh poljih. Seveda je imel za to tudi duševnih in telesnih moči, kakor so dane malokomu. Njemu je bilo vse lahko. Bil je rojen govornik, imel je bogatega znanja, znal je vse avstrijske jezike in več drugih, bil je izveden v vsem. Imel je tudi srečen dar, da je znal z vsakim po svoje moževati, z učenim učeno, z domačim po domače. Najrajši je pa bil med našim ljudstvom. Gosposkih ljudi ni posebno maral in tudi sam se je nosil kar moč preprosto in po domače. Vesel, živahen, šegav se ni ustrašil za družbo nikogar. Vsako besedo in vsakemu je znal prav zastaviti. Zato je pa tudi vsakega nasprotnika zlahka užugal. Liberalci so imeli pred njim velik strah. A tudi vladi ni pržanašal, če se mu je zdelo, da dela ljudstvu krivico.

Pa še nekaj. Imel je dobro srce in dobre roke. Za imetje mu ni bilo nič in nihče mu ni potožil revščine, da mu ne bi bil pomagal — kajpada če je mogel. Zakaj ne-

redko se je primerilo, da je bil sam suh. Zato so ga pa zlasti mnogi ubogi ljubili kakor svojega očeta.

Tak je bil dr. Krek. Lepo je dejal o njem deželni glavar dr. Šustersič v žalni seji kranjskega deželnega odbora dne 9. oktobra 1917: »Kakor noben človek, tako tudi on ni bil prost zmote; a njemu v čast bodi rečeno, da nobena zmota ni kalila čistosti njegovih namenov za blagor našega naroda. Janez Ev. Krek je hotel videti slovenski narod srečen in svoboden. To je bil visoki namen njegovega trudapolnega življenja in vsega njegovega plamenečega hrepenenja.«

Še pred nekaterim tednom je hodil po Hrvaškem in Dalmaciji in podžigal domoljube za misel jugoslovanskega združenja. Truden se je vrnil domov na Slovensko in se hotel pri svojem prijatelju župniku v št. Janžu na Dolenjskem nekoliko opomoči in spočitati. Tu ga je dohitela smrt. Bilo je v ponedeljek, 8. oktobra, ob pol desetih zvečer. V četrtek so ga prepeljali v Ljubljano, da bi se mogli prijatelji od njega posloviti, v soboto popoldne so ga pa položili pri sv. Križu v grob.

Krščanska hvaležnost se najlepše kaže z molitvijo. Tudi dr. Kreku bo slovensko ljudstvo najbolj pokazalo svojo hvaležnost, da bo zanj molilo.

»Domoljub«.

Pregled po svetu.

Novo ministrstvo v Avstriji. Cesar je v posebnem pismu naročil ministrskemu predsedniku dr. Seidlerju, naj predloži zbornici zakonski načrt za ustanovitev ministrstva za socialno preskrbo.

Naš Jug. Načelnik Jugoslovanskega kluba dr. A. Korošec je imel razgovor z dopisnikom hrvatskega (novega) lista »Hrvatska država«. Glede deklaracije mu je izjavil: Naša dolžnost je vedno in povsod naglašati, da je v dunajski deklaraciji izražena naša poslednja in najmanjša zahteva. Ljudstvo se je te misli oprijelo, zato se z malimi drobtinami sedaj ne zadovoljimo. Treba bi bilo, da bi se v Zagrebu zbrali enkrat vsi ljudski zastopniki, ki bi jasno označili svoje zahteve. — Deklaracija obsega vse ozemlje, kjer biva naš narod v monarhiji; obsega Slovence in Hrvate v Istri in v Trstu, na Goriškem, Koroškem, štajerski narod ob obeh straneh Mure, severno od Drave; dalje Medmurje in panonske Slovence. Prav tako obsega deklaracija tudi hrvatski narod, dalje srbsko ljudstvo v Bački, Banatu in sploh v nekdanji Vojvodini

Z današnjim razvojem smemo biti — tako trdi dr. Korošec — zadovoljni. Narod razume idejo in jo sprejema z vsem srcem. To je več vredno kot vse politično delo. Pri Nemcih in Madjarjih je danes še malo

naklonjenosti, a vpoštevati bodo morali našo trdno voljo in delo, od katerega nas ne odvrnejo preganjanja, naj pridejo od leve ali desne.

Vladarski sestanek v Sofiji. Vladarji osrednjih držav so se domenili, da se snidejo te dni v Sofiji. Nemški državni tajnik je bil došel na Dunaj 10. oktobra, od tam pa takoj v Sofijo. Obiskal bo tudi Carigrad.

Na mirovno noto sv. očeta ententa še ni odgovorila. Vsled pritiska je angleški ministrski predsednik obljubil, da bo Anglija odgovorila, kadar bo čas za to. Na Angleškem se množe shodi za mir.

Vnanja politika Nemčije. V državnem zboru je poslanec (središča) Fehrenbach rekel med drugim:

»Sklep drž. zbora je dokazal, da hoče poleg vlade mir tudi nemško ljudstvo. Zahtevamo boljšo in varnejšo nevtralnost Belgije, nočemo, da bi Belgija prišla v vojaško in drugo odvisnost od entente. Samoobsebi umevna je povrnitev nemških kolonij in odstranitev nadvlade ali samovlade na visokem morju. Nadaljna mirovna ponudba od nemške strani ne bo več s'edila. Naša sila je nezlomljiva. Če sovražniki nečajo, se bomo v sklenjeni edinosti borili do zmagovitega konca.«

Državni tajnik Kühlmann je v svojem govoru izjavil, da ententa na predlog sv. očeta ni odgovorila in da ne kaže nikake pripravnosti za mir. Rekel je dalje: »Smatram za potrebno, da ostro in jasno podčrtam: za kar se borimo in se bomo borili do zadnje kaplje krvi, niso domišljave osvoboditve, marveč nedotaknjenost države. Izvzemši francosko željo po Alzaciji-Loreni ni nobenega zadržka — za mir.«

Burni prizori v nemškem državnem zboru. Dne 6. oktobra so soc. demokratje vložili interpelacijo, zakaj državni kanceler pusti, da se v Nemčiji in celo med vojaštvom širi vsenemško gibanje, ki nasprotuje mirovnemu stremljenju in zavlačuje vojsko. Poslanci večine, katoliško središče in soc. demokratje so viharno pritrjevali poslancu Landsbergu, ki je bral prijateljem vojske ostre levite. Trdil je, da so se na čelo vsenemske stranke in protimirovnega gibanja postavili možje, ki so v vojski zaslužili milijone in vojske še okusili niso. Klical je: Sram naj bo vse, ki hujskajo za nadaljevanje vojske in rujejo proti mirovnemu stremljenju sv. očeta, cesarja Karla in grofa Černina, a poleg tega pa vlečejo mastne dividende oziroma čiste dobičke iz svojih tovarn za orožje, strelivo in vojne potrebščine

Rožovileži v nemški mornarici. O priliki ruske revolucije so se tudi med nemškimi mornarji pojavili hujskači, ki so hoteli vplivati na vojske, da bi nastopili proti sklepom državnega zbora in onemogočili delovanje mornarice. Potuho so dajali poslanci Dittman, Haase in Vogtherr, člani neodvisne socialdemokratske stranke. Veliko vojakov je bilo obsojenih in sicer na skupno okrog 200 let zapora; nekaj jih je bilo tudi ustreljenih. Ker je označil državni tajnik mornariškega urada Capelle, da so omenjeni trije poslanci glavni agitatorji, so zahtevali v zbornici dokaze za to trditev. Državni tajnik je prečital posnetek iz spisov, ki dokazujejo istinitost njegovih besed.

di na podlagi izjav glavnih obtožencev. Poslanci — zlasti katoliški, so zahtevali, da se nastopi proti omenjenim trem poslanecem z vso strogostjo.

Bojišča — volilni okraj. Priprave za volitve v ruski postavodajalni zbor so dovršene. Vojaštvo se bo tudi udeležilo volilne borbe; v ta namen so razdelili vso bojno črto na 5 volilnih okrajev. Drugo vojaštvo, ki ni na fronti, bo volilo z ostalimi državljani.

Svetovna vojska.

Priprave za dvanajsto soško bitko. V Italijo prevažajo Angleže, Francoze in Amerikance. Slabo vreme ovira boje na italijanskem bojišču. — Nemci zasedli v zalivu Rige otoka Ōsel in Dagö. — Stalni pritisk Angležev na nemško fronto v Flandriji. — Nemški sunek pri Verdunu.

VOJSKA Z ITALIJO.

Za dvanajsto soško bitko se pripravljajo z največjo naglico. Švicarsko časopisje poroča, da so voditelji sporazuma sklenili napraviti skupen napad na primorskem bojišču. Italijansko fronto je obiskalo več višjih angleških, ameriških in francoskih častnikov; gotovo zato, da se prepričajo o potrebi skupne pomoči Italiji in o pogojih za skupni nastop. Italijanske utrdbe so zelo hvalili. Generalu Cadornu se je baje zelo hitro posrečilo, da je nadomestil izgube mož in materijala in da je tako zopet pripravil italijansko armado za boj.

Italijani so v 11. soških bitkah jasno dokazali svojim zaveznikom, da sami ne morejo ničesar opraviti proti železnemu odporu avstrijske armade. Ker se pa zaradi italijanskih neuspehov ponove lahko tudi v Italiji ruske razmere in ker italijanski armadi preti pogin, če avstrijska armada predere le na eni točki, zato so prišli zastopniki sporazuma do prepričanja, da je italijansko bojišče danes najvažnejše.

Skoro ves osebni in tovorni promet na železnicah, ki vodijo iz Francije v Italijo, je ustavljen. Na italijansko bojišče pride tudi nekdanji ameriški predsednik, danes največji vojni hujškač Roosevelt, ki ga nameravajo baje sprejeti s kraljevskimi častmi.

Vreme in vojska. Dež, vihar in sneg so gospodarji vojnega položaja na italijanskem bojišču. V koroških in tirolskih gorah je zapadlo že 90 cm snega. Nalivi ovirajo vsako večje podjetje. 8. oktobra so bili večji boji na Banjšici, in pri Kostanjevici. Sovražni napad pri Kalu, na Banjšici, je bil krvavo odbit; pri tem je bilo ujetih 120 Italijanov in zaplenjenih 7 strojnih pušk. Pri Kostanjevici so pa naši spadli v sovražno postojanko in se vrnili s 180 ujetniki. Na Gori Sv. Gabrijele je tudi v tem času zastoj naska-

kovala sovražna pehota. 12. okt. se je bilo nekoliko zjasnilo in takoj so oživel boji na celi italijanski fronti, zlasti pred Asiagom in v koroških planinah. V Fassanskih alpah so naši napadalni oddelki med snežnim viharjem vdrli v sovražno postojanko na širini 600 m in se potem vrnili s precejšnjim pletom: Ob istem času je na primorskem bojišču oživel topovski boj, začeli so italijanski metalci min, ki so bili najbolj živahni na Mrzlem Vrhu, toda naša artiljerija jih je prisilila, da so umolknili.

RUSKO-ROMUNSKO BOJIŠČE.

Nemci so se izkrcali na otokih Ōsel in Dagö. Vhod v zaliv in luko Rige zapirata dva velika otoka Ōsel in Dagö; kdor ju ima, ta vlada nad celim zalivom. V gosti megli se je približala nemška mornarica obema otokoma in pripeljata s seboj kakšni dve diviziji pehote. Težki topovi nemške mornarice so prisilili ruske obrežne baterije, da so morale umolkniti, nato se je izkrcala z veliko naglico nemška pehota na severnem delu otoka Ōsel in na jugozapadnem delu otoka Dagö. Rusko doročilo poudarja, da so Nemci izvršili to podjetje z izredno naglico; presenetili so rusko posadko, pa tudi — rusko vojno vodstvo. Rusi se boje, da bi Nemci ne šli še dalje in ne zasedli še mesta Hapsal, kajti potem bi dobili v roke železnico v Reval in bi hkrati po morju in po suhem lahko prodirali v Petrograd.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Trajna ofenziva v Flandriji. Napad za napadom ponavljajo Angleži na flandrijskem bojišču. Angleži so baje pripravili na tem bojišču okrog 4 milijone močno armado in velikansko množino streliva in drugega vojnega materijala. Kako velikanske množine streljiva imajo na razpolago in kako z njim razpisljejo, dokazuje dejstvo, da en sam ton izstrelil na dan 1000—2000 krogel! Seveda se pri tem ton v enem dnevu lahko uniči, zato morajo Angleži svoje topove po vsakem napadu nadomestiti z novimi. Ta ogromna sila Angležem omogočuje, da vedno menjajo svoje napadalne čete, izmenjujejo izrabljeni vojni materijal in da v kratkih presledkih par dni iznova napadajo z isto močjo in silo. Neprestani pritisk te ogromne sile polagoma izriva nemško bojno črto, vsak nayaž za pol kilometra, en kilometer, ali še več. Toda tudi v Flandriji se je že pričela deževna jesen, ki izoremeni one pokrajine v prava močvirja, zato se pričakuje, da bodo morali Angleži ustaviti svojo ofenzivo.

Nemški uspeh pri Verdunu. Na vzhodnem bregu Moze so pripravili Nemci Francozom zelo občutljiv udarec. I o učinkopolni pripravi so nemški bataljoni iztrgali Francozom važno ozemlje ob gozdu Chaume. Vsi sovražni protisunki so se izjalovili.

Amerika sili nevtralec v vojsko. Amerika namerava ustaviti dovoz vseh

živil v skandinavске države in na Holandsko. Neki ameriški list piše, da ne smejo dobiti nevtralne države niti grama živil več, ker so morali iti Američani v francoske strelske jarke.

Zračni boji se bijejo vedno v večjem obsegu; letalo pridobiva vedno več pomena, zrakoplovi so pa prišli ob veljavo; celo slavni Zeppelinji ne nastopajo več. Nemški letalci so zelo živahno nastopali pri Rigi, kjer so pripravljali na napad otokov Ōsel in Dagö s tem, da so metali bombe na ruske ladje in obrežne trdnjave.

Tedenske novice.

Zadnji dnevi pokojnega dr. Kreka. Rajni poslanec dr. Krek je bolehal dalj časa; apnele so mu žile. Nedavno je bil na utrudljivi vožnji po Bosni in Dalmaciji, kjer se je bil na avtomobilu precej prehladil. Prišel je tako zdelan v St. Janž na Dolenjsko, da ga je še goverjenje utrudilo. Nakupičilo se je torej v poprej tako krepkem, zdravem in odpornem telesu več boleznj, ki so ugonobile dragoceno življenje.

O pokojnem prvoboritelju za združenje Jugoslovanov so vsi — tudi nasprotni slovenski časopisi, kakor tudi nemški, objavili prav iskreno pisane nekrologe ter se spominjali v laskavih besedah odličnih zaslug njegovih. Vsi priznavajo izredne vrline in zmožnosti njegove ter hvalijo neumorno delo pokojnikovo na političnem, slovenskem, gospodarskem in socialnem torišču.

V poslanski zbornici na Dunaju je zavladala splošna potrnost in nenavadna tišina, ko se je predsednik dr. Gross v toplih besedah spomnjal dr. Krekovega dela v zbornici, kakor tudi v odsekih. Poslal je obenem sožalno brzojavko njegovi sestri.

Sožalne izjave so poslala razna katoliška politična društva na Kranjskem, zastopniki Krekovega volilnega okraja, slovenska narodna napredna stranka, številni hrvaški in češki zastopniki in korporacije, bivši župan ljubljanski Iv. Uršar, ki je obenem daroval 500 K za Krekov spomenik, i. dr. Posebno prispevno in ganljivo pismo je poslal načelniku Jugoslovanskega kluba slovenski minister dr. Iv. vitez Zolger.

Deželni odbor kranjski je imel izredno sejo še isti dan, ko se je razneslo pretresljivo poročilo o smrti Krekovi. Deželni glavar je spominjajoč se neveljavih zaslug pokojnika v presrčnem govoru poudarjal, kako sta skupno in v prijateljstvu skoraj do zadnjega v delu in trpljenju stala združena za blagor slovenskega ljudstva.

Pripomnimo, da se je ob nepričakovani vesti, ki je naznanjala smrt dr. Kreka, deželni glavar solzil in da je bila prva njegova pot v stolno cerkev, kjer je bil pri sv. maši. Namesto venca je daroval 100 K za goriške begunce. —

V dobre namene namesto venca na krsto rajnega Kreka so darovali tudi: Semeniški vodja prelat dr. Lesar v imenu bogoslov. profesorjev 100 K za patronat Vincencijsve družbe; tobačne delavke 110 K za goriške begunce; češko omizje 250 K društvu »Domovina«; uradništvo žitnoprom. zavoda 450 K za begunce; rodbina notar Hafnerjeva 80 kron za slov. visokošolce; župnik Lavrič z Breznice 20 K za goriške begunce; V. P. v isti namen 50 K i. dr.

Pogreb. Truplo pokojnega so pripeljali v Ljubljano 11. oktobra; na mrtvaškem odru v dvoranah kn.-škofijskega dvorca je ležalo do sobote popoldne. Trume ljudi so se vrstile h krsti, da pomolijo za pokoj njegovi duši. Pogreb se je izvršil v znamenju splošnega spoštovanja do pokojnika in splošnega žalovanja zaradi nenadne izgube. Vse ulice, koder se je pomikal žalni sprevod, so bile prenapolnjene občinstva. V sprevodu so korakali vsi ljubljanski veljaki, dež. predsednik, mestni župan, dež. odborniki in poslanci, vsi deželni uradniki, zastopniki državne zbornice, Čehov, Hrvatov, razne korporacije itd. itd. Mrtvaške molitve in obrede je izvršil v stolnici in na pokopališču presvetli knezoškof ljubljanski dr. A. B. Jeglič. Pevski zbor pod vodstvom prof. Hubada je bil tako številen in mogočen, da takega še nismo čuli. Zapel je pretresljive žalostinke pred škofovim dvorcem, v cerkvi, pred Krekovo vilo in na pokopališču. Po ulicah, koder se je pomikal sprevod, so visele črne zastave. Ob odprtem grobu se je poslovil od dr. Kreka načelnik Jugoslovanskega kluba dr. A. Korošec, v imenu Čehov agrarec Fr. Stanek, v imenu Hrvatov pa poslanec Dulibič.

Počivaj, narodni delavec, v Bogu! Korist Tvojega prizadevanja bo uživalo slovensko ljudstvo, s seboj si vzel zasluge blažega srca in dobrih rok, za kar uživaj plačilo pri vsedobrem Bogu!

Njegova ekscelenca gospod minister dr. Ivan vitez Žolger je pristopil k »Leonovi družbi« kot ustanovnik ter poslal znesek 200 K. Obenem je izjavil, da z zanimanjem zasleduje temeljite razprave v njenem glasilu »Času«. — Podaril je tudi »Slovenski Matici«, katere ustanovnik je bil že poprej, znesek 100 K.

Deželni odbor za Kranjsko je v seji 10. oktobra dovolil 10.000 K deželnega prispevka k proračunani potrebnosti za dnevna zavetišča v Ljubljani. Obenem je pritr dil, da se ustanove štiri mesta za učiteljice-voditeljice teh dobredelnih zavodov. — Obrtne nadaljevalne šole dobe 3500 K za pokritje stroškov pod pogojem, da dotično učiteljstvo hkrati popolnoma ustreza dolžnostim na ljudskih šolah. — Pogorelci na Koroški Beli dobe deželne podpore 3000 kron.

Za vojne grobove. Za vzdrževanje vojnih grobov bodo od 31. oktobra do 2. novembra po vseh kronovinah Avstrije pobirali darove. To stvar je vzel v roke poseben odbor na Dunaju, ki mu načeljujejo kot častni predsedniki kardinal dr. Piffl, vojni minister gen. pehote Stöger-Steiner, načelnik gen. štaba baron pl. Arz, ministrski

predsednik dr. vitez pl. Seidler, notranji minister grof Toggenburg, minister za bogočastje dr. Cviklinski, minister javnih del vitez pl. Homann, domobr. minister fml. pl. Czapp in dunajski župan dr. Weisskirchner.

Meščanske kuhinje. V Ljubljani bosta jeli poslovati dve meščanski kuhinji in sicer v dveh restavracijah, kjer bodo kuhali pod nadzorstvom mestne aprovizacije. Dostop v kuhinjo bodo imele samo osebe, ki stalno bivajo v Ljubljani; oddati bodo morale aprovizaciji vse karte za živila.

Ogenj je pokončal 8. oktobra gospodarsko poslopje, pridelke in orodje posestnice Ivane Budinek in Alojzije Jakelj v Kranjski gori. Škode je čez 20.000 kron.

Dinastična stranka. Pretekli teden se je ustanovila na Dunaju nova stranka, ki ima namen, utrjevati osobito na jugu ljubezen do močne in složne Avstrije. Stranka bo izdajala tudi svoj tednik.

Zgodnja zima. Na Tirolskem niso zasnežene samo planine, kjer so imeli nekaj dni že občuten mraz (10 stopinj pod ničlo), marveč imajo sneženo odejo že po nižavah. Tudi na Češkem je že deloma pobelil sneg. Prav tako je Zgornja Štajerska morala že pozdraviti sneženega strica.

Vojaške novice.

Odlikovani je bil z duhovskim zaslužnim križcem II. razr. na belo-rdečem traku z meči, in s Karlovim četnim križcem g. Valentin Jerše, c. kr. vojni kurat, sedaj prideljen c. in kr. Feldsuperioratu na Dunaju.

V enem tednu trikrat odlikovan je bil četov. F. Fister iz Tržišča na Dolenjskem. Dobil je bronasto in srebrno kolajno ter Karlov četni križ. Čestitajo mu in iskrene pozdrave pošiljajo v domovino: des. Renko, podd. Bedene in Simončič, Goroplink, Urbančič, Mihalič — vsi pri pp. »Cesarjevič« št. 17.

Odlikovanja pri Cesarjevičevem pp. št. 17. Srebrno hrabrostno svetinjo II. razreda je prejel desetnik Vernig Franc; v drugič sta dobila srebrno hrabrostno svetinjo II. razreda: Javornik Jože in Anton Grk. — Z bronasto hrabrostno svetinjo so odlikovani: Šubic Franc, Krišelj Peter, Umek Jakob; v drugič sta dobila bronasto svetinjo: Redenšek Ivan in Pertot Ignacij. — Najlepše pozdrave s tirolskih planin pošiljajo: des. Vernig Franc, Maribor; Šubelj Lovrenc iz Podmolnika; podd. Prijatelj Anton, št. Janž; Indihar Franc, Črni Potok. Infanteristi: Javornik Jože, Grosuplje; Redenšek Janez, Kompolje; Rogelj Franc, Gr. Brezovica; Logaja Anton, Jesenice; Marinčič Ludovik, Ljubljana; Tomc Ivan, Lavrica; Redenšek Alojzij, Bruna vas; Lamovšek Jernej, št. Janž; Lukežič Anton, Dol pri Ljubljani; Pertot Ignac, Nabrežina; Udovič Janez, Srednji vrh; Vrlinič Ivan, Bojance; Grk Anton, Skeden pri Trstu; Breskvar Franc, Zg. Hrušica; Vidmar Martin, Dol; Habjan Ernest, Rudno; Švigelj Martin, Kamnik; Levstik Jože, Sv. Gregor; Rigler Ivan, Sv. Gregor; Strgar Franc, Zalog.

Za domovino. V cvetu mladosti je zapustil solzno dolino vojak Matevž Krek, doma v Bačnah pri Poljanah. Bojeval se je na Krasu, kjer je bil ranjen. Umrl je v Celju. Dobremu mladeniču ni bilo več dano, da bi bil še kdaj videl svoj ljubi domači kraj. Za njim žalujejo starši in ena sestra. Bog mu daj večno plačilo.

Dopisovanje z vojnimi ujetniki je omejeno, kakor smo že poročali, a ta omejitev ne velja za dopisnice, marveč le za pisma. Dopisnice se odpravijo tudi ta mesec.

Pas prevelik... Franc Pivk, doma v vasi Dilce, Hrašče pri Postojni, je bil ujet 3. julija 1916, ker je bil ranjen v desno roko. Kroglo so mu izrezali šele čez štiri mesece. Na dom so dobili od njega že veliko dopisnic. Dne 1. avgusta je pisal iz Saranskega med drugim: »Drugče upam v kratkem na svidenje, ako gre tako naprej kot sedaj. Zdrav sem, samo pas mi je obilen, nam krajšajo vsak dan...«

32 mesecev negotovosti. Iz ruskega ujetništva se je oglasil Ivan Gričar iz Straže št. 3, občina št. Rupert na Dolenjskem, pešec c. in kr. pp. »Cesarjevič« št. 17. 32 mesecev ni bilo nobenega glasu o njem. Njegovi starši so bili od vojaške oblasti obveščeni, da se omenjeni od bitke pri Janawki 1. 2. do 31. 3. 1915 pogreša, zato so že vse upanje izgubili, da ga še kdaj živega vidijo. 8. julija 1917 je pa pisal z Ruskega (stancija Čudovc, gubernija Novgorod) svojemu tukajšnjemu stricu, da je zdrav in želi vedeti, kako je doma. Pismo je hodilo tri mesece.

Glas s fronte: Zaveden Orel in sin Marijin piše: »Da, res smo žrtvovali za ljubo domovino mnogo, mnogo; pa še kaže, da bo treba še mnogo tvegati. Zato glejte ti, ki ste doma, posebno državni poslanci, da nam pripravite res tako domovino, da ne bomo zapostavljeni in tlačeni, kot smo bili do sedaj. Naši vojaki se ne bore za nemško nadvlado, katere smo vsi siti. V boj hite za pristo in srečno jugoslovansko domovino pod dvoglavim avstrijskim orlom! Ta zavednost preveča vse slovenske sloje, — ter sega do zadnje gorske koče. Narod naš zahteva le pravico, ki mu gre po božjem in človeškem pravu.«

Z Ruskega pobegnil. Janez Markovič, Martinov iz Zgor. Tenetič (trsteniške župnije) je pobegnil letošnjo pomlad iz ruskega ujetništva in pred dobrim mesecem prišel nepričakovano domov. Ubeg je izvršil z dvema tovarišema Gorenjcema iz okolice Žitomira, kjer je moral trdo delati. Ubežnik so ponoči hodili, podnevi ležali v žitu. Vsak dan je moral eden za hrano skrbeti. V zadregi so bili pri neki veliki reki, ker so se morali izogibati mostov. Šli so za vodo toliko časa, da so staknili čoln. Eden ubežnikov, ki je včasih prevažal romarje po Blejskem jezeru, je znal dobro veslati; tako so prišli čez reko. Nazadnje je pa Markovič ostal sam, oba tovariša so Rusi zopet ujeli. Markovič je bil štiri mesece na potu, dokler ni prišel k slovenskim vojakom v Karpatih. Bil je bos ter tako lačen in strgan, da so se ga vojaki ustrašili. Nosil je še zmeraj obleko, v kateri je bil ujet. Sedaj je Markovič zopet odšel k svojemu polku št. 17.

Se nabere... Septembra so izgubili sovražniki na nemških frontah 374 letal in

22 privezanih zrakoplovov. Nemci so pa izgubili 82 letal in 5 privezanih zrakoplovov.
General — padel. Na flandrskem bojišču je padel angleški brigadni general Maxwell.

Municijska tvornica pokončana. V Liverpoolu na Angleškem se je v ondotni tvornici za municijo razletela bomba, ki je uničila tretjino tvornice in usmrtila oziroma ranila do 700 oseb.

Tudi vojni dobički. Ribištvo je doneslo holandski državi v teh vojnih letih ogromne dobičke, in sicer v letu 1915/16. skupno 143 milijonov mark ali 221 milijonov kron; 48 milijonov mark več nego prejšnje leto. Ujeli so 350.000 stotov rib več, nego leto poprej. V enakem razmerju se je dvignil lov ravnih rib, zlasti polenovk, tudi v zadnjih mesecih. Razpeča se vse.

Naši pozdravljajo. Z daljnega bojišča pozdravlja svetoduški faran desetinik Bučar Franc najprej svojega župnika č. g. J. Zusta, da bi ne bil pozabjen v molitvi. Dalje pozdravlja vse župnjane, zapuščene otročiče in žene, želeč jim tolažbo miru od Boga. S pozdravom se v duhu pridružuje tudi svoji družini doma ter prosi svoje otročiče, naj radi ubogajo mamico, ki jo tolaži, naj si obriše solze, saj bo kmalu napočil čas, ko bomo točili solze veselega svidenja. — Srčne pozdrave pošilja s Krasa gorski strelce Josip Rodič, doma v Šmarjeti. — Srčne pozdrave z obsoškega bojišča vsem slovenskim fantom in dekletom, znanec in družinam: Jožef Vodopivec, Prvačina; Fr. Lavrentič, Kras; F. Curk, Dolga Poljana; Fr. Sever, Budanje. — Vipavski vojaki pozdravljajo svoje rojake ter naznanjajo, da so bili odlikovani s Karlovim križcem: Hinko Dolenc, ognjičar; Slavko Poznikar, četovodja; Marjo Zadnik, desetinik; Al. Skupek, predmojster, F. Gostiša, Ant. Levičnik, Bogomil Zarnik, Iv. Praprotnik, J. Kastelic, Danilo Rabužin, topničarji. — Mnogo pozdravov domovini, znanec in prijateljem ter vsem bralcem »Domoljuba« pošilja fantje nekega žarometnega oddelka: Lakner Fr., Tomec Vinko, Bremšak Albin. Na skorajšnje svidenje! — Srčne pozdrave pošiljajo slovenski fantje 17. pešpolka »Cesarjevičar«, sedaj pri strojni puški, vsem fantom in posebno dekletom, ženam in možem, Doma očetje in matere za nami žalujejo, a mi smo še zmiraj ostali pošteni slovenski fantje. Upamo kmalu na svidenje, zato naj se potolažijo! Franc Turk iz Zlebov pri Medvodah; Franc Hafner iz Žabnice pri Škofji Loki; Rozman Dionizij, Domžale; Zima Franc, Dovje; Ančnik Alojz, Vrh pri Pjavi Gorici; Vogler Franc, Leskovec pri Krškem; Bogovič Stefan iz Ponikve, Dolenjsko; Kremenšek Franc, Ilova gora pri Grosupljem; Rodič Jože, Šmarjeta; Mohor Anton, Mrzla vas pri Krškem; Molik Anton, Verd pri Vrhniki. Pošiljamo vsem poznanim srčne pozdrave! — Teško Te pričakujemo vselej, dragi »Domoljub«, kajti k nam potrebuješ več dni, preden prideš čez visoke Karpatce. Z veseljem Te prečitamo, da izvemo, kar nam prineseš iz domovine. Posebno bomo pa veseli, ko nam sporočiš, da je mir. Tega si želimo še doživeti. Sporočamo, da smo še živi in zdravi. Pristrčne pozdrave pošiljamo vsem vojakom po raznih bojiščih, staršem, bratom in sestram, tako tudi vsem poštnim dekletom, vsem bralcem in bralkam: Poddesetinik Filip Šuligoj, Lokva; topničarji Franc Kuder, Cemšenik; Jernej Knafelc, Knežak; Jože Bergoč, Trnje; Karel Rupnik, Črni Vrh; Ivan Trobevskec, Planina; Matija Cagran, Ljutomer; Jožef Savoren, Domle pri Metliki; Anton Benčič, Zgornje Vreme; čast. sluga Franc Klavara, Solkan; Anton Lindič, Hinje. Naznanjamo, da je za nas dobro. Sovražnik nas večkrat napade, pa ga steremo pred našimi topovi. Na veselo svidenje!

Razne novice.

20 gg. bogoslovcev imajo letos vsi štiri letniki mariborskega bogoslovnega učilišča. — V Ljubljani še niso pričeli.
Za begunce v Wagni in drugod so se potegnili poslanci v begunskem odesku dr-

žavnega zbora ter obsojali nastop oboroženih organov za vzdrževanje miru. Zahtevali so dalje takih uradnikov in oskrbnikov, ki umevajo jezik beguncev. Obstoječe neugodne razmere naj se takoj izboljšajo.

Begunska novica. Begunki Marija Vidic iz Levpe (vas Vizjak 33) in Jožefa Škert — naznanjata svojim sorodnikom, da se nahajata sedaj v vasi Ravno, p. Raka pri Krškem.

Vsega ne izvemo. O nevarnih notranjih pojavitih v Italiji izvemo le nekaj malega, ker cenzura vse prepreči. Iz Švice poročajo, da so bili zadnji nemiri, ki so le za silo udušeni, sila divji, in da se pričakujejo ruskim podobne premembe. Glavni kolidvor v Turinu je bil razstreljen, hoteli požgani. V Genovi je bilo uničenih več ladij. Vojaških pobegežev je čedalje več; oboroženi so se unaknili v hribe. Čete pošiljajo na fronto deloma brez orožja.

Šolanje v Dalmaciji. V Splitu je vzdrževanje dijakov z dežele silno otežkočeno, ker ni dobiti hrane. Za hrano in stanovanje zahtevajo mesečno po 300 do 500 K.

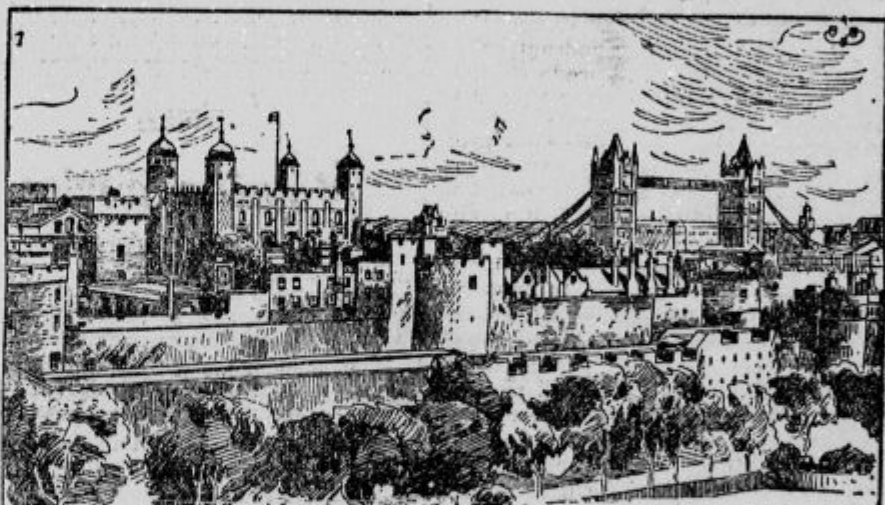
umrje na leto zaradi alkoholnega zastrupljenja. 50 odstotkov bolnikov po norišnicah je staknilo to nesrečo v alkoholu. 60 odstotkov bebecv ima pijanske starše. Tako pred vojsko...

Dopisi.

Iz Tržiča. Fantje mladeniške Marijine družbe so v nedeljo, 30. septembra v prostorih dekliške Marijine družbe nastopili z gledališko predstavo. Vprizorili so znano igro: »Pravica se je izkazala« in drugo smešno: »V ječie Vsi igralci so prav izborno pogodili svoje vloge. Želimo, da nas zopet kmalu razveseli. — Griža je zahtevala že več žrtev med odraslimi in mladino. Število mrličev je letos izredno visoko. Štejemo jih že 74. — Umrli je posestnica Marija Golmajer; pri Sv. Ani je umrl občinski tajnik Peter Lončar; griža je ugonobila življenje Ursuli Perko, materi desetih otrok. Par dni prej se je preselila v večnost njena hčerka. Naj počivajo v miru!

Iz Trebnjega. Zopet nova žrtve na laškem bojišču. Umrli je vsled rane na desni roki 18. septembra v zagrebški bolnišnici Jožef Potokar, sin posestnika na Račjem Selu in odbornika naše posojilnice. Rajni mladenič je bil skromen v svo-

Tover v Londonu.

Smrt na odru. Ko je nastopil igralec Elias na gledališkem odru v Budimpešti ter se vtopil v svojo vlogo, s katero je predstavljal smrtni prizor, — je v istem hipu zares umrl. Sodijo, da je bil prenaporno obremenjen, ker je čez dan izvrševal svojo vojaško službo.

Nov aeroplan. V Nemčiji so izdelali letala, ki imajo po 4 motorje in prostora za 5 mož. V zraku se lahko mude 10 ur.

Tudi Švica je v zadregi za žito in kruh. Pridelalo se je samo za 700.000 ljudi, za 3 milijone prebivalcev bo morala iskati nevtralna švica kruha drugod; ker ga pa povsod manjka, bo trda predla.

Založe žita pogorele. V Brooklynu v Ameriki je zgorela zaloga žita, ki je bilo vredno nad 5 milijonov kron. Pravijo, da je zažgala bomba, ki je eksplodirala.

Pijanska statistika. V Nemčiji (v Avstriji ni veliko bolje) izdajo za alkoholne pijače 3500 milj. mark na leto; na 1 glavo pride 58 mark. Pravih pijancev imajo ondi 400.000, med njimi tri četrtine oženjenih, ki imajo čez 1 milijon otrok. Dalje naštevajo v Nemčiji 30.000 takih alkoholikov, ki imajo delirij (nori vsled alkohola); 10.000 jih

jem obnašanju, delaven in vzoren fant. Bil je član mladeniške Marijine družbe, Orla in tri leta tudi član tretjega reda. Ko je bil doma, je pristopal večkrat k sv. zakramentom. Z bojišča je pisal sestri, da opravlja vse družbene molitve. Svojemu sorodniku g. župniku v Tržiču je večkrat pisal, naj mu pošlje časopisov, ki mu delajo kratek čas na fronti. Ranjen je bil 5. septembra pri enajsti laški ofenzivi. Kakor je bilo njegovo življenje zgledno, tako je umrl — kakor piše vojni kurat č. g. Šafarič — združen z Bogom in vdan v voljo božjo. Naj počiva v miru v bratski zemlji hrvaški!

Iz Podbrda. Tudi Podbrdu in okolici so napravile italijanske bombe dosti strahu, pa tudi škode in gorja. V enem tednu so trikrat metali bombe na vas, kolodvor in okolico. Največ škode so napravili pri drugem in tretjem napadu. Zažgali so vas Trtnik, kjer je zgorelo več hiš. Ogenj je uničil tudi več živine in prešičev. Ker je pogorelo nekaterim vse, je beda velika. Ni živil, ni obleke, ne stanovanja. Tudi pri tretjem napadu so Italijani zažgali dve hiši: eno v grapi — Trtnik 27, drugo pa v poldrugo uro odaljeni gorski vasi Porezen. Ob poslednjem napadu so ubili Italijani tudi enega vojaka, dva pa ranili. Beda med prizadetimi je velika, pomoč potrebna!

Iz reške doline. Zvest čitatelj »Domoljuba« bi rad zvedel kaj novega iz reške doline. Poglejmo! Med vojno molče pesniki in delavci za ljudsko izobrazbo. Izobraževalna društva spe... Iger ni, ker je na mejah države velika založnja — vojna. — Gospodarsko delujemo kolikor mož. Aprovizija se prizadeva, da ljudstvo zadovolji. Delila je slad-

kor in nekaj sira v tem letu. Splošno žele ljudje, da prodaja sladkor le aprovizacija. Gospodarsko društvo je opustilo trgovino. Kmetijska podružnica je pa začela živeti. Kupuje in preskrbuje, kar je še prostega v trgovini in za ljudstvo večjega pomena. Naročamo gnojila, krmila, semenska žita i. t. d. Članov ima nad 700. Razdelili smo čez 280 meterskih stotov pšenice za seme. — 23. septembra je bil občni zbor Hranilnice in Posojilnice. Hranilnica je kupila v tem letu veliko hišo Gospodarskega društva. Preselila se bo v svoje prostore. V hranilničnih prostorih imata svoje skladišče: aprovizacija in kmetijska podružnica. — Vpišite se v naše dobro oskrbovane gospodarske organizacije! Zaupajte onim, ki skrbne nesebično, iz ljubezni do vas, za vas!

Gospodarske stvari.

Les in gozdovi. Skoro povsod so morali omejiti obseg časopisov, ker primanjkuje papirja. Tega pa manjka, ker ni v gozdih, ki so blizu papirnih tovarn, zadosti lesa. Na Angleškem in Francoskem so gozdi zelo uničeni. Lahki jih niso nikdar veliko imeli. Nemcem pa koristi, ker ima država nad 40% vsega gozda v svoji lasti. Ta pa varuje gozd in da sekati le popolno dozorelo drevje. Ti državni gozdi so bili popred večinoma last škofij in samostanov. Ko se je Lutrova vera razširjala, so deželni knezi škofije in samostane zatrli in se njih zemlje polastili. Ti gozdovi so še danes prav zgledno oskrbovani. Seveda ne kurijo veliko z lesom, ker imajo mnogo premoga. Za kurjavo porabijo le slab les. Pri nas se lesa za kurjavo veliko več porabi. Mnogo najboljših gozdov so uprav med vojsko popolnoma izsekali. Bati se nam je hudih uviht in toče, ki pridejo skoro povsod, kjer so gozde izsekali.

Zalostno je tudi, da so naši gozdovi tako zanemarjeni. Mnogi gospodarji samo sekajo, toda nikdar ne trebijo, nikdar ne sadijo. Lepa zemlja ne donaja potem skoro nobenega sadu. Kjer je obilno rese in borovničevja, je to gotovo dokaz, da je zemlja dobra, gozd pa slab. Če drv manjka, iztrebi, kar je pregostega, pa bo za eno leto zadosti kuriva. — Na peščeni zemlji bo treba najpred borovec zasaditi. Na dobri zemlji se borovec seveda ne izplača.

Povsod po deželi se zelo pritožujejo, kako se množe **poljske tatvine**. Ko je na polju zmanjkalo pridelkov, so se pa shramb lotili. Te težave niso samo pri nas, ampak drugod še precej hujske. Kmet iz Moravske je pisal početkom avgusta: »Pri nas v Brnu so grozne razmere. Imamo veliko tovarn v okolici. Ker je ves krompir zaplenjen, trpé tovarniški delavci hudo lakoto. Družine, ki imajo po 7 otrok, nimajo ne krmila, ne dela. Ker kmetje ne smejo krompirja prodati, gredo otroci delavcev kar v tropah po 10 do 12 na polje. Krompirjevo izpulijo ter izgrebejo z rokami nezrel krompir. Kar precej pojedjo, je dobro, drugo vse pogrije. Na ta način se izgubi v okraju na tisoče kvintalov krompirja. Na vsaki njivi je 40 do 50 m² popolno pokopčnega sveta. Pogled na tako krompirjevo njivo je skrajno žalosten. Mlade umrlo obsodi okrajna sodnija v zapor 10 do 24 ur. Ko kazen odsede, gredo precej zopet kraat in pridejo seveda zopet v zapor. Matere same uče že pet- do šestletne otro-

ke, da kradejo. Mati čaka kje zadaj, otroku pa ukaže, da gre po krompir. Prav tako skubijo žitno klasje. Potem nam vladni organi očitajo, da nočemo živiti oddajati, ko so nam tatovi že na polju polovico pobrali. Kako bomo dali, ko so nam vse že popred končali. Z zaplenjenjem je vlada sama napravila veliko tatov.»

Oddaja krompirja. Kakor so zdaj razmere, ne bo mogla naša dežela oddati 1000 vagonov krompirja. Kjer so vojaki nastanjeni, postane v kratkem vsaka oddaja nemogoča, ker ga morajo tudi ti dobiti. V nekaterih krajih je bil pa pridelek tako slab, da ga še za svojo potrebo ne bodo imeli.

Reva na Dunaju. Na Dunaju morajo čakati po cele noči, da dobe eno osminko do četrt kilograma masti ali zabele. Mnogi prinesejo pred prodajalno kočico in stole, da bi malo bolj prijetno prenočili. Čez dan straziijo prostor otroci, ponoči jih pa drugi zamenjajo. Zjutraj pride policaj ter razdeli prvim liste, drugi morajo pa prazni domov. To čakanje na mast, krompir, premog, meso in Bog ve kaj še vse, je za vse prav težavno. Dekel niti boljše družine ne morejo na vse kraje poslati, doma pa gospodinja ne more vsega opraviti.

Klanje prešičev. Pri nas so poskusili s strogimi naredbami omejiti klanje in tako zagotoviti za mesta in vojaštvo potrebno mast. Letos bo res zelo malo debelih prešičev. Vsaka taka ostrá naredba strah še pomnoži, blaga bo pa vsled tega veliko manj. Skoro boljše bi bilo kmetom zdaj, ko so se prešiči šele začeli pitati, reči: »Bodite brez skrbi! Zase bo vsak zaklal, kolikor bo rabil, drugo naj nam da proti dobremu plačilu.« Kmetu bi bilo treba kolikor mogoče postreči, da bo imel zaupanje v popolno poštenost in nepristranost onih, ki prevzemajo.

Za kranjske kmetovalce. Dež. glavar dr. Š u s t e r š i č je imel v soboto dolg razgovor z ministrom za ljudsko prehrano g. m. Höferjem. Imenoma dežele je odločno protestiral zoper predaleč idoče rekvizicije krompirja v deželi. Minister je izjavil, da je dežela oproščena vsake dajatve za druge dežele, da pa mora sama pokriti svojo lastno potrebiščino in poleg tega dati 400 vagonov za armado. Deželni glavar je opozarjal na težko breme, katero nosi dežela vsled sedanjih posebnih razmer in da niti lastne potrebiščine ne bo mogoče pokriti. Minister je obljubil, da se bo morebitnemu pomanjkanju odpomoglo. — Prav posebno je deželni glavar protestiral proti načinu rekviriranja v nekaterih krajih ljubljanske okolice. — Glede krme je deželni glavar povdarjal, da je dežela docela izčrpana in da se ji mora povrniti, kar je morala preveč krme oddati. Minister je izjavil, da je višje armadno poveljstvo zagotovilo, da bo vojna uprava tekom mesca novembra za-

čela Kranjski vračati krmo. Dal Bog, da bo res tako, ker sicer so posledice nepregledne.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko glede ureditve prometa s klavnimi prešiči se podrobno glasi: Vsi klavni prešiči, ki se nahajajo na Kranjskem, so pod zaporo ter se zahtevajo za Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine. Rejecem in lastnikom prešičev je prepovedano oddajati prešiče drugim ali doma poklati v množini, ki presega za domačo porabo določeno mero. Plemenski prešiči so izvzeti od teh določb. Vsak rejec klavnih prešičev ima pravico odbržati in zaklati za preskrbo stalnih udov svoje družine po številu oskrbovanih oseb enega ali več prešičev, tako da pride na vsako osebo približno 30 do 35 kilogramov žive teže v zakol določenih prešičev. Za otroke pod 14. leti se računa polovica gornje množine. Pri večjih posestvih se je ozirati pri določbi prešičev za domači zakol tudi na začasno oskrbovane delavce.

Padamo ... Iz D. M. v Polju se sporoča, da so šteli ondi 6. oktobra živino. Tekom zadnjega pol leta je število glav nenavadno padlo. Pred 6. meseci so imeli mlade živine 230 glav, sedaj še 61; bikov 37, sedaj 15; telic 176, sedaj 89; krav 536, sedaj 478; volov 147, sedaj 80; prešičev 233, sedaj 166; ovac 32, sedaj 23; koz 27, sedaj 24.

Sukanca Zavod za pospeševanje obrti ne more razposlati, dokler ni odprt poštni promet.

Za naše gospodinjje.

Pozor prijatelji in prijateljice kave. Vojaka-strelca gorskega strelskega polka štev. 2, Anton Ručigaj in Fr. Kodrič nam pišeta: Dobro nadomestilo za kavo ob tej dražnji, ko do prave in pristne zrnate kave sploh ni mogoče priti in si moramo pomagati z nadomestili, je sledeče:

Obeli jabolko, olupke lepo posuši na ognjišču ali v kahlicah lončenih peči. Ko so dobro presušeni, jih malo razdrobi in oprži kakor kavo, da postanejo lepo svetlo črni. Pazi, da jih ne sežeš in ne osmодиš. Končno jih zmelj na kavinem mlinu. Tako pridobljena jabolčna kava je prav dišeča in izvrstna.

Slike in črtice z bojišč.

»Monte della morte«.

Srčne pozdrave z bojišča! ... Popisal bi vam, če bi mogel, življenje na hribu, ki ga imenujejo Italijani »Monte della morte« — mrtvaški hrib. In res večje groze in strašnejšega življenja si ne morete misliti, kakor je tukaj. Če pogledam naokoli, če se obrnem proti Sv. Gori, se moram razjokati nad strašnim razdejanjem. O, ko bi imeli tu dopisnika, ki bi se vglobil s srcem v te podrtije, v to razdrapano ozemlje (Sv. Gabrijel), ki bi opisal nezno trpljenje, katero morajo branitelji tega vrha tukaj prestati, — to bi

moralo pretresti vsako čuteče srce. Čuditi se je, kako morejo naši vrli stražarji vse to prestati in prenesti, kako vstrajati v tem strašnem, gorečem peklju.

In razdejanje! Vočkrat sem bil tukaj pred vojsko, a ne morem prav dogrnati, kje sedaj stojim, tako je vse razdrapano. A vendar vstrajno branimo to ped zemlje, če tudi z žrtvami.

Slavno uredniško! Opisujte človeštvu življenje in trpljenje, ki ga nam je naložila božja Previdnost, ter priporočajte, naj postane zopet krščansko. V ljubezni božji naj išče zaslombe. Nič ne bo pomagalo, če človek samega sebe ne zna ukrotiti. Same sebe moramo vzgojiti, preden hočemo druge. Duhovniki, pisatelji, učitelji, starši, vstanite in začinite z delom, ki ga potrebuje naš narod. Vzgojite dobre otroke, in dober bo postal ves naš narod. Srčne pozdrave vsem bralcem »Domoljuba«, beguncem in vsem prijateljem. Forčič Angelj.

Pismo iz Galicije.

Bojišče, 2. oktobra 1917.

Dragi »Domoljub«! Prosim, da tudi neni prihraniš nekaj prostora. Opisal bi rad, kako se nam godi. Tu bivamo v gozdu, kot nekaj puščavnik. Moskali nas večkrat obiskujejo z granatami ali šrapneli, včasih pa tudi v zraku. Letalci jo kmalu odkurijo, ker se vsuje nanje toča krogel. Stanovanje imamo še precej dobro, čeravno ni zidano, ampak narejeno iz lesenih hlodov in iz prsti. Postelje so seveda malo drugačne, kot doma, pa tu se človek vsemu privadi. Ob prostih časih si pa tudi preskrbimo preprosto muziko, da si krajšamo dneve. Brez dela nismo, čeravno ne na polju. Najbolj težko pa pričakujemo pošte iz domačega kraja, da izvemo kaj novic. Dragi »Domoljub«! Ti nam tudi napraviš veselje, ko prideš tu sem na fronto in poročaj, kako je po svetu. Slovencev nas je bolj malo tukaj, kar pa nas je, smo pa le pravi Kranjci. K maši ne moremo, tako tudi k spovedi ne; pa ni pomagati. (Pa bi morali pomagati dotični gg. kurati. Op ur.) Pogosto se spominjamo naših dragih v domovini in želimo čimprej priti na lepo Kranjsko. Pričakujemo pa tudi, da bo kmalu zasijalo solnce miru nad našo domovino, milo Avstrijo, in da se vrnemo z zmago na domove. Pozdrav vsem znancem in prijateljem. Na srečno svidenje!
Lindič Anton.

Listek

Zvonarjeva hči.

(Povest. — Spisala E. Miller. — Priredil Fr. Steržaj.)

(Dalje.)

Pametnejši so svarili:

»Nikari ne verjemite! Ničesar se mu ne more dokazati. Če izve in vas toži, bo-

ste imeli s sodnijo opravke. Rudnikovi so pridni ljudje, poštenijski skoziinskozi in Henrik ravnotako. Že davno bi bil šel od njih, če bi le slutil kaj napačnega.«

»Kajne, na nos mu bosta natvezla, ali ne?« so ugovarjali zopet drugi. »Morebiti še mladi mojster ne ve, kaj je napravil oče. Toda v mestni svet ne pride nobeden, dokler je še kaj možakov, ki kaj drže na svojo in mestno čast. Mesto potrebuje svetovalcev neomadežanega imena; zastrupljevalci in morilci ne smejo odločevati med nami.«

Pred mestno hišo je nastajal hrušč. Volilci so se tam zbrali, delali in govorili za svoje može.

Henrik in Jožef sta se bližala mestnemu trgu. Ves razburjen jima je hitel podobar Luka nasproti in jima branil. »Vrnita se! Ne dražita zagrizenega ljudstva! Na vislice bodo spravili vajinega očeta, ker ga dolže učenikovega umora in nočejo nikogar v mestni svet.«

Prestrašena sta obstala mlada moža. Jožefov obraz je prebledel, kakor zid, nogi sta se mu tresli in omahoval je. Henrika pa je zagrabila divja jeza, ko je zaslišal neumljivo, strašno novico.

»Kdo pravi to?« je besno zarjul. »Pri tej priči ga zmečkam.«

»Tiho! Tiho! Molčil!« ga je rotil podobar. »Pojdimo k vam v sobo ali livarno, da vama vse na samem razložim.«

Trudno se je Jožef obrnil in omahoval proti domu, kakor bi mu noge odpovedale. Henrik pa je ves razburjen divje mahal okoli sebe in komaj mu je Luka ubranil, da ni planil mednje. Temnih obrazov so se zaprli možje v delavnico.

V tem se je dvignil stari Rudnik iz svojega usnjatega naslonjača, vzel svojo zametasto nedeljsko kapico raz kljuko in si jo del na svojo plešasto glavo.

»Moram pogledati, kako gre z volitvami in če pride kateri izmed mladih, naj bo že Jožef ali Henrik, v mestni občinski svet,« si je dejal starček in se zadovoljno smehljaj. »Mislim, da eden prav gotovo. Mesto je lahko veselo, da dobi takega moža v svoje zastopstvo. Dobro je če gre človek nekoliko med ljudi. Jaz sem bil preveč samosvoj, in to ni dobro. Mlada dva pa sta vedno v stiku z ljudmi, kar je livarni in njima na korist.«

Prijel je svojo kljukasto palico in se oprl nanjo. Za svoje otroke je hotel iti sicer ljudi se izogibajoči starček mednje.

Pomočil je tresoč roko v cinasti žeganček ob vratih, kakor je bil navajen od svojih mladih let. Trudno je stopil iz hiše. Ulica je bila prazna in tiha. Stari mojster je stopical proti mestnemu trgu tako, kakor so mu dopuščale stare noge. Radovednost ga je gnala in glasno vpitje v daljavi ga je vabilo.

Komaj pa je ves zasopljen obstal in zrl z roko nad očmi proti skupini mož na drugi strani, ko se je začulo:

»Tam-le prihaja, tam stoji zastrupljevalec, morilec!«

Starček se je ozrl na okoli. Nobenega človeka ni zraven njega. Pa ne, da bi mislili njega? To ni mogoče! — In vendar so drli ljudje kakor nori proti njemu.

Otročaji različne velikosti in starosti so tulili in vpili: »Zastrupil ga je, zastrupil!

Morilec! Njegov zaklad si ukradel učeniku. Umoril si ga! Možje so rjuli: »Nikogar vaših nočemo v občinski svet, vi morilska sodrga, roparji!«

Starec se je zdrznil kakor pod težkimi udarci. S široko odprtimi očmi je zrl v besne množico in stezal je suhi roki, kakor v obrambo.

»Ali vidite? Vest se mu je vzbudila,« so divjali in upili razburjeni meščani. »Pred mestni svet ga peljite; tam naj da odgovor!«

Hoteli so zgrabiti starega moža in ga vleči pred mestno hišo, da se zagovarja o zlaganih in namišljenih grozodejstvih — pa že se je zgrudil omamljen in padel vznak na trdo, s kamnom tlakovano cesto.

Ljudstvo se je hipno zavedlo — in se prestrašeno začelo umikati.

»Jaz ga nisem sunil, nisem bil blizu njega,« so vpili drug preko drugega. — »Tako je prav — pekoča vest ga je umorila.«

»Ravno tam leži, kjer je dal učeniku roko v slovo,« je dejal sivobradati mučavničar, ki je to takrat videl — in se stresel groze. —

Četrť ure pozneje so ga nesli mrtvega nazaj v zvonarjevo hišo. Iz livarne pa so stopili oni trije možje, mrmranje in topot stopinj jih je privabil na prosto.

V trenutku so razumeli, kaj se je zgodilo. Jožef je planil k mrtvemu očetu in stokal: »Ubogí oče! Umorili so te. Ti do-bri, ljubi oče! Končali so te!« (Dalje.)

† Dr. Kreku.

Mati Slovenija plaka, odela je žalno obleko; sin ji najboljši je umrl, jo ljubil gorkó je dni vse. Njega, ki stavila nanj vse svoje je upe in nade, je pokošila ji smrt, črni požrl ga ji grob. — Smrt ji je vzela moža, ki v svetu so redko sejant, ki ga stoletje celó takega komaj rodi. On je bil mož-poštenjak, ki treba iskati mu para, bil je značaj kot kremen, srce njegovo kristal. Celó življenje bilo mu delo za ljudski je blagor, drugim pomoči želeč sam je pozabil nasé. Bil socialce je res, po srcu, ne le po imenu, ki za pravice boril revnih se ljudskih je mas! Oče zatiranim bil, bil zatočišče ubogim z eno besedo samó: dobrotnik Slovencev je bil. Kar desetletja so nam dobrega zadnja rodila, vsemu je oče bil Krek — slava mu, večén spomin! — Z mest se bliščijo in sel društveni domovi

ponosni, — kjer se bistrí nam razum, ljudstvu srce se blaž! Željave kmečke roke, zatirani delavski sloji, našli v zadrugah so vsi krepko si sámopomoč! »Orli« ponosni čez svet nas razprostrli so krila, draže svetinje hraneč; ki vropati će jih sovrag. — Kdo nam je vstvaril vse to — za nas neizmerne koristi?

Oče je vsemu bil On, ki smo zgubili ga zdaj! Zdaj, ko potreben je nam najbolj, v prevažnih teh časih,

vzame ga kruta nam smrt — vrzel pred nami zijá; vzame očeta idej, ki bil za njih izvršitev jasni je vpregel svoj um, močno in krepko roko. Skupno deželo pravkar: Jugoslavijo mogočno hotel je vstvariti nam, vstvariti sloboden dom.

Sredi ga dela pa smrt kruta je nam pokosila, glavni domovju stebér z njim se sedaj je podrl. — A zmagoslavja pijan ne vriskaj sovražni nam rod; človek je Krek nam umrl. — duh pa njegov še živil Večno ostal bode živ v nas in pa v naših potomcih, ki imenujemo vsi se njega učenci s častjo!

V nas bo živela naprej ideja, ki On jo je sprožil, in ne odnehamo prej da dejstvo postala nam bol — Ti pa učitelj, vodnik, prijatelj in mili dobrotnik — sladko po delu počij, nas blagoslavljaj z nebes! Večen spomin Ti in čast, zavetnik slovenske očine, treba spominka ti ni, saj si ga stavil si sam.

Vide.

Ujetništvo in beg.

Pešec Rod Josip, 97. pp., doma iz Kobarida na Primorskem, je preživel 22 dolgih mesecev v ruskem ujetništvu. Posrečilo se mu je pa slednjic le ubežati. O bedi v ujetništvu, begu in trpljenju pripoveduje dopisniku Limbarskemu sledeče zanimivosti:

»Našo nočno stražo je 21. sept. 1915 pri Lucku obkolila močna patrolja kozakov. Kar naenkrat smo bili v senci dolgih kosaških sulic, ki so nam pretile smrt. Le dobri volji bradatih kozakov se moramo zahvaliti, da nas niso razsekali na kose; zadovoljili so se s tem, da so nam pobrali, kar je kdo imel in nas gnali do poveljstva, ki nas je tiralo proti Kijevu. Štiri dni nismo dobili nikake hrane, šele peti dan so delili »hlijeb« in »solano vodo«.

Pešpot do Kijeva je trajala 21 dni. Ko smo bili na cilju, so nas zaprli v veliko leseno ograjo, ki nam je bila namenjena za ponočišče. Spali smo kar na prostem, brez odeje, izpostavljeni vetru, dežju in mrazu; vsako noč jih je zmrznilo večje število. Čez dva dni nas zberejo v posamezne oddelke ter pošljejo na delo. Odločeni smo bili za kopanje kriticij v kijevskem okrožju. Delali smo ob slabi hrani samo podnevi; ponoči smo spali brez odeje pod milim nebom in to celo zimo, ki je pa mnogi niso preživeli, ker usmiljena smrt jim je prikrajšala dneve trpljenja. Pomlad, ki je napočila šele koncem aprila, je našla naše vrste silno izredčene; morali so nam, četudi neradi, privoščiti nekoliko oddiha. Zbrali so, kar nas je ostalo živih, da nas odvedejo v Volinjsko gubernijo, kjer nas je čakalo delo na cestah. Zaslužili smo vsak dan 10 kopejk, po naše 30 vinarjev, opravljati smo morali težko delo, ki je trajalo večkrat v pozno noč. Hrana nam je bila pogreta voda in trd kruh, črn kakor zemlja. Po tridih treh mesecih so nas poslali v Besarabijo ter nas porazdelili med kmete. Opravljal sem raznovrstna dela pri nekem grofu, ki je bil z nami še dosti dober; večkrat pa je tudi zvižgal bič. Pridnim je dovolil celo prost izhod ob nedeljah in praznikih. Ogledali smo si lepo okolico, rodovitno, črno besarabsko zemljo, spoznavali odnotne razmere in težnje ruskega naroda. Seznanil sem se tamkaj z neko staro ženo, ki me je povabila v svojo »hato«, češ, naj ji nadomestujem sina, padlega v boju proti Avstrijcem. Imela je krasno »djevko«, ki je kazala do mene posebno prijaznost. Mati mi jo je ponudila za ženo, pod pogojem, da prestopim v pravoslavje. Obiskal sem še parkrat prijazno družinico, dokler nas niso slednjič zopet premestili v kmečko vas Hotovo. Kar smo tu vse trpeli, se ne da opisati. Hodili smo raztrgani, kakor cigani in stražniki so nas pretepali, kakor živino. Hiralimo vidno od dne do dne in pričeli misliti na beg. Tajno smo kovali načrte jaz, četovodja Handlevič, desetnik Pušak Dragotin in Krupicer, vsi rodóm Hrvatje. V prvem hipu se nam je zdelo nemogoče, da bi kaj takega mogli izvršiti, kajti prostor, kjer smo bili zaprti, je bil ograjen z visoko bodočo žico. Vrgli smo se v naročje usode ter prepustili srečo temni molčeci noči. Dobili smo od nekega žida ostro pilo, s ka-

tero smo si odprli pot skozi žično ograjo. Pobeželi smo nemoteni mimo speče straže, ko se je naredila noč. V jutro, ko se je daniilo, smo prispeli do prve ruske vasi, kjer smo si oskrbeli civilno obleko. Hrano smo si kupovali s prihranjenimi kopejkami, deloma smo si jo izprosili od kmečkega prebivalstva posluževaje se ruskega jezika, ki ga je že vsak za silo lomil. Po štirih tednih mučnega skrivanja smo dospeli do avstrijske meje, za rusko bojno črto. Skrivali smo se v gostem gozdu, ter skrivoma vohali, kje bi se mogli varno prekoračiti ruski bojni jarki. Priplazili smo se srečno v malo razdrto vas, nahajajočo se tik sovražne črte, a prestopiti jo, se nam ni zdelo varno, ker je bila preveč zasedena. Zopet smo se umaknili v gozd ter prišli čez štiri dni v drugo vas, kjer smo našli dobrega kmeta, ki nas je sestradane prijazno pogostil, ter nam pokazal varno skrivališče, samotni gozd, kamor Rusi niso zahajali. Spali smo v neki prostorni jami, le ponoči smo si upali na zrak. Večkrat nas je iznenadila ruska straža, kateri smo se vselej srečno umaknili. Težko smo čakali ugodnosti, da pobežemo čez bojno črto, a prenačrtati se je bilo nevarno. Dobri rusinski kmet je poznal naš položaj ter nam je bil z vso prijaznostjo na roko. Dal je vsakemu kosarico kruha in jajec, podučevaje nas, naj se z izgovorom, da hočemo obdariti uboge vojaške, bližamo bojni črti, ki naj jo potem v najugodnejšem hipu prekoračimo. Zravnavali in osnažili smo si obleko: dolgo platneno srajco »košuljo« in široke bele hlače, popravili si usnjat pas in velike slamnike ter hajdi z milodari do ruskih strelnih jarkov. Vsak je pomolil za srečen izid tihoma kratko molitvico, stopajoč proti cilju. Rusi so se bili kar stegli za milodare, nihče ni sumil o nas kaj slabega. Še tisto noč, bilo je 26. julija, smo jo popihali preko ruske bojne črte in drugi dan 27. julija 1917 smo pozdravili avstrijske bojne jarke.

Moja puška.

Puška je na bojnem polju draga mi tovarišica, resna je in neizprosna njena zvonka govornica.

Zvesta mi je, a osorna; smrt sovražnim četam nosi, točno, kakor na povelje, ogenj na sovraže trosi.

Moja puška se ne šali, kadar počni, pade žrtev; v kogar srpo se obrne, zgrudi se na zemljo mrtev.

Moja puška dobro nese, moja puška krepko počni, moja puška smrtno rani ga, ki drzno me naskoči.

Moja puška me varuje, čuva mi življenje drago; ona pribori mi slavo, izvojuje mir in zmagó.

Limbarski.

Tedenska pratika.

Petek, 19. oktobra: Sv. Peter Alkantara, spozn. († 1562). — Sv. Etbin, opat. — Sv. Ptolemej in tov. — Sv. Lucij.

Sobota, 20. oktobra: Sv. Vendelin, zavetnik kmetov in pastirjev. — Sv. Kancijan, poljski in litavski zaščitnik. — Sv. Felicijan, muč.

Nedelja, 21. oktobra, 21. pobink.: Evangelij o kraljevem obračunu. — God sv. Uršula, dev. muč. in tov. — Sv. Viktor, zavetnik uslužbencev.

Ponedeljek, 22. oktobra: Sv. Marija Saloma. — Sv. Hilarion. — Sv. Kordula, dev. muč.

Torek, 23. oktobra: Sv. Severin, šk. († 408.) — Sv. Vital, šk.

Sreda, 24. oktobra: Sv. Rafael, nadangel. — Sv. Feliks. — Sv. Kristina, muč.

Četrtek, 25. oktobra: Sv. Bonifacij, papež. — Sv. Krišpin in Krišpinijan, zavetnika čevljarjev. († 287.)

Solnce vzhaja ob 6. uri 30 m., zahaja ob 4. uri 59 m.

Luna: Prvi krajec 23. oktobra ob pol 4. popoldne.

Sv. Uršula.

Ko so bili Huni v strašni bitki pri Chalons leta 451. tepeni, so se umaknili čez Belgijo in čez reko Reno. Spotoma so rušili in uničevali mesta, vasi ter grozno morili. Sredi oktobra so prihrumeli do Kolina, kjer se je nabralo ogromno ljudstva in beguncev iz okolišča. Med njimi je iskala zavetja v mestu tudi sv. Uršula, angleška princesa z mnogimi tovarišicami. Rimsko mesto se pač ni moglo dolgo ustavljati navalu divjih hunskih čet, ki so ga napadle in v divjem hrupu zasedle. Uršula in na tisoče drugih devic in mladih žena, ki so bile ujete, so spravili Huni v svoje taborišče pred severno mestno obzidje, kjer so uboge reve silno trpele. Toda vse so bile pripravljene rajši umreti, kakor pa življenje odkupiti s tem, da bi žrtvovale svojo sv. vero in čistost srca. In res, vse so padle kot žrtve pod udarci in puščicami divjih barbarov; Uršula je padla mrtva med prvimi na tla, ko je še poprej navduševala svoje vrstnice, naj bodo trdne in stanovitne. Na grobu teh devic je bila pozneje postavljena lepa cerkev, kjer so še danes shranjene svetelnje tisočerih umorjenih sv. devic.

To in ono.

Ne eno, ne drugo. »Ne potrebujem nobene vere, sem svobodomislec — govori danes maršalko. Kaj mi bomo odgovorili? ... Odgovori mu: »Bojim se, da nisi ne svoboden, ne mislec... Pa misli, da je trikrat tri 13; ali da je Ljubljana na Japonskem; ali da je Borojevič avstrijski nared-

nik; ali da si mi 1000 kron dožan!... Torej v mislih nisi svoboden, marveč navezan na gotove resnice in dejstva.

Prav tako smo vsi verniki tudi navezani na izpričane resnice božjega roždenja in na neizpodbitne resnice naše sv. vere. V čem pa je tvoje svobodomiselstvo? Ali v tem, da eno resnico sprejmeš, drugo pa, ki ti ni po volji, zavreš? Ali v tem, da eni stvari pritrudiš, drugi pa, ki je prav tako gotova in izpričana, se izogneš?

Tako delajo in mislijo nezreli otroci, ali pa reži norci.

Smola. Nedavno se je peljal na parniku po Donavi neki dunajski svetnik finančnega ministrstva na Zgornje Avstrijsko. Na parniku je pozabil popotno torbo, v kateri je bilo 210 zavojev tobaka. Najbrž ga je mislil zamenjati z živili. Kaj se je s tobakom zgodilo, časopisi ne povedo. — Tudi pri nas se kmetje čudijo, odkod jemlje meščani tobak, da z njim kupujejo živila po deželi. Če prideš pa v trafiko, je pa vse razprodano. Zaradi pravične razdelitve bi bilo res najbolje, da bi dobili tobakarij nakaznice za tobak.

Presodi! Dandanes se nekerkdokaj sliši, da mora vzgojitelj otrok pri vzgoji izhajati brez palice in sibe. Večinoma bo to že šlo in nasplošno bo vsakdo tej trditvi pristavil besedico »Amen«, ako je bila vzgoja že izpočetka prava in je otrok vsakdar hodil le po pravilni poti. Kjer pa tega ni bilo, je pozneje vzgojitelj skoraj prisiljen, da s silo prežene otrokove nerednosti, ki so jih lahkomišelnih starši v srcu otrokovem netili in pasli.

Zaklad. (Basen iz Jezusovih časov.) O Jezusovem času so šli trije znanci po poti in našli zaklad. Kaj store? Zmenijo se, naj gre eden kupiti jedi, ker so bili zelo lačni. — Tisti, ki je šel po jedi, si misli: »Zastrupil bom jed, tovariša bosta umrla, denar bo pa ves meni ostal.«

Ostala dva sta pa prav tako sklenila, da hočeta iz istega namena tovariša ubiti, ko se povrne. Res sta to naredila, a obenem sta jedla zastrupljeno meso in umrla.

Ko so Jezus in učenci prišli na to mesto, pravi Marija k Jezusu: »To je svet! Glejte, kaj je počel s temi tremi, in vendar ima ta svet vedno dovolj prijateljev. Gorje tistemu, ki pričakuje od sveta zakladov!«

Nov paragraf — za pijance strah. (Po Zlati Dobi.) Dne 28. junija 1916 je izšla nova cearska naredba, ki med drugim obsega povsem nova določila o sodnijskem preključu pijancev. Velike zapravljivce je že dosedaj sodnja »preključala«, to je vzela jim je gospodarstvo. Ali s kakimi težavami je bilo združeno, preden se je kaj takega zgodilo. Koliko je moral pijanec že napraviti, kaklen križev pot je že morala prestati njegova družina, preden je prišlo do preklica. Zdaj je pa stvar olajšana in se lažje in hitreje doseže. Preključ lahko zaprosi in zahteva žena ali soročniki do četrtega kolena ali županstvo ali državni pravdnik. Pijanec se ne vzame samo gospodarstvo; niti z denarjem, ki ga zasluži z lastnim delom, ne bo smel svobodno razpolagati. Manj bo kot hlapec pri hiši. Upamo, da tej postavi ne bo treba spreminjati naših gospodarjev v hlapce, ker vedno bolj veselo napreduje treznostno gibanje med nami. Tako-le za rešitvo bo pa le dober strah — novi paragraf.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(ti.; za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Za razvedrilo.

Vojska vse zmešala. V šoli vpraša katehet: »Kje je bil Jezus križan?« — Učenka se odreže: »Na gori Kavaleriji!...«

Večni mir! Mama uč deklico, ko sta šli mimo pokopališča, naj vselej mimogrede izdihne za duše v vicah: »Bog jim daj večni mir in pokoj in večna luč naj jim svetil Amen.« — Ob povratku vpraša mati: »No, Anica, kako boš rekla? Ali si že pozabila?« — Anica: »O ne. Vselej bom rekla: Ljubi Bog, pusti duše v miru!«

Prebrisan vajenec. Pri nekem čevljarjem mojstru na Dunaju se je učil obrti prebrisan fantič, ki je bil vseh muh poln. Nekoč je bil sam v trgovini, pa pride gospodič, ki si izbere par lakstih čevljev. Imel je pri sebi samo 20 kron; pa je le prosil, da bi jih smel s seboj vzeti, češ, da bo ostanele prinesel čez eno uro. Ko pride mojster domov, se znese nad vajencem in mu oponaša lahkomišljenost, prepričan, da neznanega tujca ne bo nazaj. Vajenec pa reče: »O mojster, mož bo gotovo prišel nazaj; zavil sem mu namreč v papir dva enaka desna čevlja.«

Pred zverinjakom sta stala dva Francoza in ogledovala medveda, ki se je ravno kvišku dvignil. Pri tem pravi eden drugemu: »Il se leve« — (t. j. vstaja). Zraven stoječa slovenska dekla ju za vrne rekoč: »Saj to ni lev, to je medved.«

Vprašanja in odgovori.

A. H. — Semič: Za napravo domačega mila smo že opetovano nasvetovali več receptov. Naj ponovimo sledeči način: Vzame se 5 litrov domačega (čistega) luga, tri četrt kilograma vgašenega apna in 1 kilogram sode. Te tvarine se postavijo v loncu na ognjišče, da vse skupaj dobro prevre. Ko se potem ta mešanica očisti, se čista tekočina odlije. K tej tekočini se pridene polgraj kilogram loja ali kakšne slabe masti (dobra je tudi svinjska črevesna mast) in nekaj žlic soli. Vse to se dobro premeša ter se nato postavi v loncu na ogenj. Mešanica mora dobiti dve uri polagoma in neprestano vreti. Čimbolj polagoma vre, tem lepše in izdatnejše je potem milo. A med vretjem se mora mešanica dobro mešati. Ko se je tvarina dve uri kuhala in mešala, se vlije v kako staro štirioglato ponev, kjer se milo vsede in strdi. Ko je dovolj trdo, se nareže na primerne kose. — To milo se močno peni.

R. Č. — Dolenjsko. Zakon o podporah družinam, ki so njih reditelji pridržani v sovražnem inozemstvu, je bil razglašen dne 17. avgusta 1917. drž. zak. štev. 376. — Prošnja, da se priznajo podpore, mora vsebovati vse za upravičenost potrebne podatke. Vložiti jo morate pri okrajnem glavarstvu.

F. M. — Reka: Prezgodaj. Bo treba še malo rasti in v šolo hoditi — do 5. gimnazijskega razreda.

O. C. T.: Njuhavci tudi čutijo vojsko. Ker je tobaka manj, oziroma ga oddajo vojaštvu, je tudi ostankov manj, ki so jih sicer porabili za izdelavo tobaka za njuhavanje.

I. J. — Sv. Jurij: Slovensko-nemški slovar v dveh velikih zvezkih je uredil prof. Pleteršnik na stroške nekdanjega škola Antona Alojzija Wolfa. Naroča se v Katoliški bukvarni v Ljubljani. Samo cena je precejšnja, kajti slovar ima 1800 strani.

I. S. — Panat na Krku: Edini sin, ki je še ostal, se odtegne službi na fronti tedaj, ako so drugi padli. — Zaradi dolžnika R. H. bi morda kazalo pisati deželnemu odboru na Dunaj, ker dotični gotovo tudi med vojno dobiva nekaj plače. Odvetnik bi bil predrag, ko svota ni velika.

E. K. — Radeče: Ne svetujemo, je treba tudi izobrazbe v kuhinjski stroki, šivanju in strežništvu.

A. K. — Škocijan: Poslanecem je vojni minister zagotavljal, da se po cesarjevem ukazu v najkrajšem času odpusti iz vojaške službe vse moštvo letnikov 1865 in 1866. Oproščenih bo torej do 140 tisoč moč. Letnik 1867 zamenkrat ne pride na vrsto, ker zanj še ni potrebnega nadomestila. — Splošno je pa glede podaljšanja oprostitev v korist poljedelstvu domobrantsko ministrstvo izdalo za sedaj sledečo naredbo: Da bi s po možnosti ugodilo zahtevam in interesu poljedelstva in da se jezenski čas uporabi za dela na polju, so vse oprostive poljedelcev, ki so bile veljavne do 30. septembra ali do 31. oktobra splošno, t. j. brez

kake posebne prošnje, podaljšane za en mesec, torej v prvem slučaju do 31. oktobra, v drugem pa do 30. novembra.

J. V. — Böhrer-Werke, N. A.: Oglasite se pri vodstvu bolnišnice ali zavodu, kjer se nahajate in razložite v primerni prošnji svoje zahteve. Vodstvo bo potem posredovalo pri polkovnem poveljstvu.

Književnost.

Občinsko posredništvo. Navodnik in zakon kronovine avstrijskega juga. Spisal dr. Fran Mohorič.

Knjižica prinaša oba državna okvirna zakona (iz leta 1869 in 1907.), ki prepuščata podrobno ureditev posredništev in njih poslovanje deželnemu zakonodajstvu; poleg teh državnih osnovnih zakonov prinaša knjižica tudi deželne dopolnilne zakone in sicer za Kranjsko, Koroško, Štajersko in Goriško-Gradiško.

Posebno važna je pa knjižica zato, ker je v njej navodnik z obširnimi komentarjem zakonov, z zgodovino o nastanku in razvoju posredništva, s pojasnitvijo razmerja med državnimi in deželnimi posredniškimi zakoni, z razpravami o pristojnosti, ustavljanju, okolišč, sestavljanju in poslovanju posredništev, o uradnih knjigah, posredniških pristojbinah in razmerju med posredniško in sodno razpravo in poravnavo. Z izdajo teh zakonov in tega navodnika se je odpomoglo živi potrebi. Za doseg poravnave med pripravljajočimi se strankami v neznatnejših civilnopravnih zadevah (o denarnih terjatvah in pravicah do premičnih reči, o sporih o določitvi ali popravku mej nepremičnih posestev ali zemljiških služnostih, v sporih o služnosti stanovanja, v prepirih o posesti) kakor tudi sprave v rečeh razžaljenja časti se zamore na Koroškem, Štajerskem in Goriškem ustanoviti posredništvo v vsaki občini, na Kranjskem, kjer je stopil tozadevni zakon v veljavo leta 1911., oziroma leta 1914., se je pa maralo. Posredništva (posredovalni uradi), ki obstoje najmanj iz treh od občinskega zastopa izvoljenih zaupnikov in enega namestnika, potrebujejo neobhodno pri svojem poslovanju zakonovo besedilo; to je sicer objavljeno v državnem in deželnih zakonih (na Koroškem samo v nemškem jeziku!), ki so pa radi omejenega števila natista težko dostopni; še bolj je pa treba posredniškim zaupnikom navodnika s podrobnim tolmačenjem zakona, da vedo, kako jim je postopati v obče, posebno pa v dvomnih slučajih. Tak poljuden navodnik je spisal deželnosodni svetnik dr. Fr. Mohorič. Vsled tega se knjižica priporoča vsem, ki imajo opraviti s posredništvu, zlasti pa županstvom in posredniškim zaupnikom. — Cena broširani knjižici 2 K 80 vin., vezani (kartonirani) pa 3 K 50 vin. Naroča se v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Suho, dobro dozorelo

seme solčnih rož

kupi Mat. Dežman, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 5.

SKRIVALNICA.

Graščak skopušen samotari
v irdnjavi gozdni in prastari.
Skrb ena ga mori in tate:
Kaj — če pogledal bi v omare,
kier skrito je srebro, zlatniki,
nevaren tat, sovražni clo vojniki!
Zato zaklad v skalovje vraga,
a hčerka mlada mu pomaga.
Obeh se glava tesno stika,
drugač med njima je razlika.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Gradec, 10. oktobra. 55, 81, 44, 4, 67.
Linc, 13. oktobra. 66, 12, 38, 5, 79.

Čevlji

„GLORIA“ usnjeni čevlji s
črnim ali rujavim telečjim
usnjem, rosa, box, ali ševrč
gornjimi deli s črnimi lese-
nimi podplati. — Derby-
čevlji na zadrgo v lepi trpe-
šni izvršitvi. — Ceno za
zasebnike:

Št. 27—35 za otroke K 23.75
Št. 36—40 za ženske K 31.40
Št. 41—46 za moške K 36.80

Materijal, dolo in ceno v
smislu zakonitih predpisov.
Pri naročbi naj se navede
št. velikosti ali dolžina noge.
Pošlja po povzetju zaloga.

„GLORIA“-čevljev
Jak. König, Dunaj III.,
Blutengasse 9.

Kupujte v Katoliški
Bukvarni!

GARJE

lišaje, hraste, srbečico
in druge kožne bolezni
odstrani naglo in si-
gurno Paratol-domache
mazilo. Ne maže, je po-
polno brez duha, torej
se more rabiti tudi čez
dan. Velik lonček K 3.50
dvojno - velik lonček
K 6.—. Dalje Paratol-
posipalni prašek, ki va-
ruje najbolj občutljivo
kožo. 1 škatlja K 2.50.

Oboje se dobiva po povzetju
ali predplačilu pri trdki
lekarja M. Kolesa
Paratol-Werke, Budapest VII-10.
Irisa st. 21.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za
krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro
prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-
meša 2 krat na teden krmi, ena pest polna
to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek,
Mastin Paket velja 1 K, 5 paketov 6 K, poš-
tine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece
za enega vola, kravo, ali prašiča, da se zreli.

Glavna zaloga:

lekarna Trnkóczy

zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami
na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in
Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.

Kuverte s firmo,
pisma,
račune itd.

izvršuje natančno
po naročilu

Katoliška
tiskarna
v Ljubljani.

Samo pri meni

morete po visoki ceni prodati lepe, čiste, dobro posušene

Kupim vsako množino. Da prihranim stroške in pota,
jih prevzamem na željo tudi na domu prodajalca, ako mi
naznani svoj natančen naslov in pa množino posušenih
gob. Obrnite se zaupno name, Nikcmur ne bode žal.

FRANČIŠKA OPEKA, trgovka na Vrhniki.

Gospodarska zveza naznanja svojim zadrugam in članom pretužno vest, da
je umrl v Št. Janžu na Dolenjskem dne 8. t. m. ob 10. uri zvečer njen predsednik

dr. Janez Ev. Krek

državni in deželni poslanec itd., itd.

Pogreb je bil v soboto, dne 13. t. m., ob 3. uri popoldne v Ljubljani iz knezo-
škofijske palače.

Ljubljana, dne 15. oktobra 1917.

Eugen Jarc,

podpredsednik.

Matija Kump,

ravnatelj.

Stenice z zašego
 kakor tudi vsakovrstni mrčes
 se satire najhitreje in najjaglje s

Fixfort-esenco
 brez duha. — Dobiva se v tozadavnih
 trgovinah ali naravnost v tovarni
 Ludvik Valda, Duraj Ul., Söfingasse 27/III.

Dobavitelj mestn. in vojaških ub-
 lastev, zavodov, bolnice itd.

Cena: 1 kg-stekl. K 20.—, 1/2 kg K 14.—,
 1/4 kg K 10.—, 1/8 kg K 7.—, 1/16 kg K 5.—

Proti vposlavi smeska ali po povzotju.
 — Za pošto in zavoj do 5 kg se zaraču-
 ni K 1.—

Raspredajalcem primeren popust.

Kupimo

prešanice od sadja

(od jabolk in tepk), evantuelno smo tudi
 pripravljeni v zameno dati cikorijsko, Ponudbe na
 Kolnsko tovarno kavnih prmesi v Ljubljani.

Nabira ke ženskih las

opozarjam, da kupujem ženske las od 1. ok-
 tobra naprej še po višji ceni kakor do sedaj.
 Pošljite uzorce las do 35 dkg. Izdelovalnica kit
J. Svetec. Rudolfovo. Glavni trg.

Suhe gobe,

črno in rdečo deteljo, kumno, janež, repno,
 korenjevo, razna travna in druga domača se-
 mena, prazne vreče kakor tudi vse vrste pri-
 delkov kupuje **SEVER & URBANIČ**, Ljubljana,
 Wolfova ulica 12.

Ustanovljeno l. 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom **posojila** proti poroštvu, zastavi živ-
 ljenjskih polic, posestva, vrednostnih papirjev ali proti
 zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7¹/₂, 15 ali 22¹/₂ letih v
 odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno **v Ljubljani,**
Kongresni trg šte. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848/40 kron.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4¹/₄%

Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži,
 ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,089.850 kron.

!! Ako še niste, pošljite naročnino !!

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je
mojstrsko delo urarske umetnosti!

Razpošilja se po povzetju Neugajalce zamenjam!

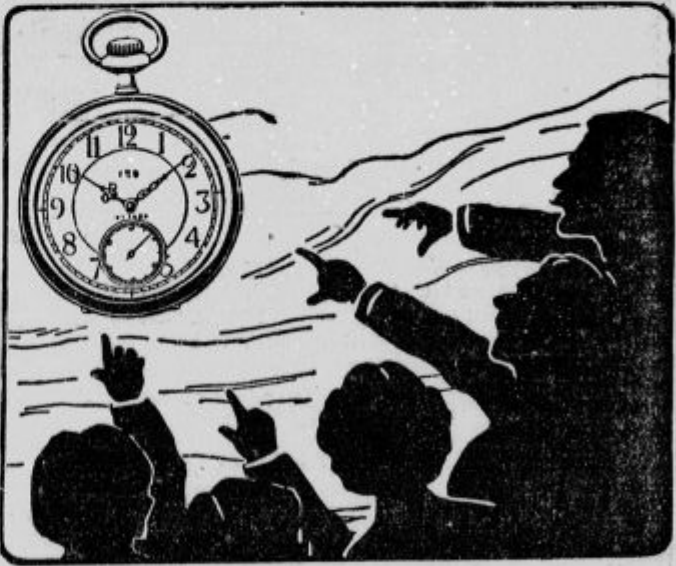
Velika izbira ur, verižic,
 prstanov, lepoticja, daril
 itd. v velikem

krasnem ceniku,

katerega zahtevajte za-
 stonj in poštne prosto.

- Št. 99410 kovinasta anker Roskopf
ura K 12'40
- » 99449 Roskopf ura, grav. močna,
2 pokrova K 16'80
- » 99600 Radijska žepna ura ponoči
sveteča K 16'20
- » 99865 kovinasta verižica K 1'60
- » 99645 Uhani amer. double zlato
K 3'40
- » 99022 Srebrni rožni venec K 9'50

Lastna znamka „IKO“ svetovnoznan.

Svetovna razpošiljalnica

Lastna protokolirana tovarna ur v Švic.

H. SUTTNER samo v LJUBLJANI št. 1.

Nobene podružnice.

Svetovnoznan radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.

Dober, brivski in laseserični aparati

1. s britev iz srebrne cikle K 5K, 4. varnostni brivski aparat, poniki K 5, 7, 21. "Perlekt" s 6 rezili K 16, 20. dvorez. rezila tucoi K 5, 6. Laseserični K 11. Zamena dovo e a ali denar nazaj. Pošilja po povzetju ali predplačilu c. in kr. dvorn. založ. **JAN KONRAD**, izvoznik tvrdga Brüz št. 17-1, Češko. 112

3 vinarjev

(za 1 dopis) Vas stane glavni cenik, ki se dopolnje na zabavno uredi.

Prva tovarna ur

Jan Konrad

e. in kr. dvor. zel. Brüz 1654 (Češka.)

Nikei ali jeki, ure na sidro K 6-, 7-, 8-. Vojno-spomin. nikli, ali seki, ure K 11-, 12-, armadne radij. ure iz niklja ali sekla K 12. Masiv. srebrne Roskopi remont. ure a sidr. K 10-, 20-. Budilke stenske ure v vsiki izbiri po nizkih cenah. 3 letno pisмено jamstvo. - Pošilja po povzetju. Zam. dovolj. ali denar nazaj.

Framydol je sredstvo za pomlajevanje las, ki rdeče, sive in sive lase in brade za trajno temno pobarva. I steklenica s poštno vred K 2-70.

Rydyol je rožnata voda, ki živo pordeči bleda lica. Učinek je čudovit. I steklenica s poštno vred K 2-40. Povzete v vinar ev več. Naslov za naročila **JAN GRULICH**, drožerija pri angelu, Brno 641, Morava.

Brinje

za kuhanje žganja oddaja v večjih in manjših množinah tvrdka 2353

Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska c. 2.

Cudovito šilo za šivanje le K 3-90

Nase čudovito točno šilo za šivanje šiva tako naplo prešivne vboide kot šivnimi stroji. - Najbolj je izumelba, s katero more vsak sam krpiti in šivati usnja, razrgane čevlje, konjako o rano, kožnico in preproge, popravišila za vozove, šotore, litočevino, plašče za kolosa, vreče, platno in vsako drugo močno blago. Dobrota za rokodelce, kmrte in vojnke. Neeobhodno potrebno za vsakogar. Trdna konstrukcija, zelo enka voarba. Jamstvo za porabnost. Mnogo pohvalnih pisem. Cena komol. šila s sukencem, 4 raznimi šivankami in porabnim navodlom K 3.90, 5 kosi K 11-5 kosov K 18-. Pošilja po povzetju, (na boljše proti pred plačilu.) 1917

M. Svoboda, Dunaj, III/2, Hiesgasse 13-404.

Suhe gobe (šurčke)

lepo sušene kakor tudi prazne vreče, brinjevo olje, lesnike in orehe

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

M. Rant, Kranj

prva eksportna tvrdka deželnih in gozdnih pridelkov. 2002

Jaz Ana Csillag

s svojimi 18. cm dolgimi orjakiimi Lorelei kint lasmi, ki sem jih dobila po 19 mesečni r bi ponudi, ki sem to znašla sama. To je edino sredstvo proti izpadanju las, za njih rast in n govanje. - a ojačitev lasišča, pri moških krepko pospešuje rast brade, in že po kratki dobi da e lasem in brad naravni bleek in polnost, in jih varuje pred pre zgodnjim osivljenjem do najvišje starosti.

lonče: po K 6.-, K 10.- in K 15.

Po pošti se pošilja vsak dan po vsem svetu s poštnim povzetjem ali denar na roci iz trgovice, kamor je nastavljen vsa narocila.

Ana Csillag, Dunaj I, Kohlmarkt II.

Kranjska deželna podružnica

n. a. deželno življenjske in rentne neozgojne in jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II

sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, zduženo tud z vojnim rizikom, otroških dot, rentna in ljudska nezgodna in jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Nalagodnejši pogoj za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vzajemnosti. - Prospekti zastopj in poštnine prosto. Sposobni zastopniki so sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji 1917

Sijajno bodočnost

imajo šurčke in nove srečke avstrijskega Rdečega kr za vsled njihove edine zviševče se cenarje vrednosti! Vsaka srečka zadene! Glavna dobika znašila čez 2107

1.000.000 kroni

Naladno posnilo z letnim načrtom razpisa brezplačno. S. ečkovno zastopstvo 12, Ljubljana.

Avtomatična past

za podgane K 6-20, za miši K 430, love brez nadzorstva do 40 živali v eni noči, ne zapuste nikake sledi in se same zopet nastavijo. Past za šurčke "Rapid" vjame na tisoče šurčkov v eni noči, po K 5-90. Povsod najboljši uspehi. Mnogo zahvalnic Pošilja se po povzetju ali proti predplačilu, Poštnina 80 v. Izvoz. tvrd. Tintner. Dunaj III., Neutlingg 26-L

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta šte. 6, za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

Vloge v „Ljudski posojilnici“ so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 1/4 %

Rezervni zakladi znašajo okroglo en milijon kron. - Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1916 okroglo 26 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. - Menjice se eskomptujejo najboljše.

